

نقش عوامل اجتماعی در احساس امنیت در نواحی روستایی (مطالعه مورد: جنوب استان تهران)

مرضیه تکه اکبرآبادی - کارشناس ارشد آینده پژوهی پژوهشگاه شاخص پژوه اصفهان، اصفهان، ایران.
علیرضا دربان آستانه* - استادیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

احساس امنیت موضوع مهمی است که امروزه برای تداوم رشد و توسعه و افزایش انگیزه کار و فعالیت در جوامع مورد توجه قرار گرفته است. این موضوع در نواحی روستایی به دلیل ماهیت فعالیت و تولید در اراضی پراکنده و وسیع اهمیت مضاعفی دارد. مطالعه حاضر با هدف ارزیابی نقش عوامل اجتماعی در احساس امنیت روستاییان جنوب استان تهران به اجرا درآمد. جامعه آماری این تحقیق کلیه افراد بزرگسال (بالای ۱۸ سال) سه شهرستان ورامین، شهر ری و شهریار ساکن در نواحی روستایی در سال ۱۳۹۳ می باشد. حجم نمونه با استفاده از آماره کوکران ۳۸۰ نفر تعیین و افراد مورد مطالعه با استفاده از روش نمونه گیری چند مرحله ای در ۲۴ روستا انتخاب و مورد پرسشگری قرار گرفتند. روایی صوری پرسشنامه با کمک چند نفر از اساتید و محققین یک مرحله پیش آزمون مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحاتی مورد تایید واقع شد. همچنین پایایی مقیاس های تحقیق شامل احساس امنیت برابر $0/724$ ، همچنین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی به ترتیب $0/676$ و $0/695$ به دست آمده است. به منظور بررسی ارتباط عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت از ضرایب پیرسون، اسپیرمن و اتا متناسب با مقیاس متغیرها استفاده شد. نتایج تحقیق نشان می دهد احساس امنیت در بعد اقتصادی در بازه صفر تا چهار $1,95$ ، بعد اجتماعی $1,76$ ، بعد جانی 3 ، بعد مالی $1,9$ و بعد ناموسی $1,96$ می باشد. همچنین نتایج تحلیل همبستگی ها نشان می دهد متغیرهای سرمایه اجتماعی، عملکرد پلیس، رضایت از همسایگان، رضایت از شغل، ساعات استفاده از تلویزیون با احساس امنیت دارای ارتباط مثبت و متغیرهای میزان استفاده از ماهواره، تعداد درگیری، تعداد وقوع قتل، تعداد دفعات مشاهده بازداشت و تعداد خودکشی در روستا با متغیر وابسته ارتباط منفی دارند.

واژگان کلیدی: احساس امنیت روستاییان، عوامل فردی، عوامل محیطی، عوامل اجتماعی، جنوب استان تهران.

Factors affecting the feeling of security with an emphasis on social factors (Case study: the villages of south of Tehran province)

Abstract

The Feeling of security is an important issue that is necessary for to continue the growth and development, and Increase work and activities incentives in the community. This issue in rural areas Because of the nature of the activity and production in wide and spread land in the territory, has a double significance. Tehran Province is one of the central provinces of the country. The literal definition of the security, is protection against risk (objective security), the feeling of safety (subjective security) and freedom from doubt (confidence in personal receipts). The feeling of social security, is a positive mental mindset and orientation of citizens (convincing, relaxing) about the presence and influence of anti-security events and incidents (threats) in current and future conditions in the community. The feeling of financial security is to ensure people's assets and wealth against theft and robbery. The feeling of financial security is an assurance that can be achieved from providing material and financial needs. The feeling of financial security is established when a person feels that his property is inviolable and protected. On the other hand, 877 thousand people in this province are living in 757 rural settlements. Therefore, Aim of this study is investigate the Feeling of security of villagers and factors affecting it, in south of Tehran province. This research based on the objective is an Applied Research. This study, according to analysis of the current situation and assess the relationship between the variables is a descriptive- analytical research. The statistical population, is all heads of households in rural areas in south Tehran province. According to the 1390 census, the statistical population is 105,963 people. To calculate the sample size, the Cochran formula was used and 380 people were estimated. In order to select respondents, multi-stage sampling was used. Initially, in the first stage of sampling, three county of Varamin, Ray and shareyar were selected. An in the second stage, 24 villages were randomly selected, and were interviewed. The results show that all the variables including fighting in the village, The number of deaths in the village, number of arrests in the village and the number of suicides in the village there was a negative significant relationship with the feeling of security.

Keywords: villagers feel safe, personal factors, environmental factors, social factors, south of Tehran.

مقدمه

با گسترده و پیچیده‌تر شدن لایه‌های زندگی، امنیت نیز به طبع آن مفهوم پیچیده‌تری پیدا کرده است. امنیت مفهومی است متشکل از دو بعد ذهنی و عینی می‌باشد. از بعد عینی، امنیت اجتماعی به معنای ایجاد شرایط و موقعیت ایمن برای افراد جامعه و از بعد ذهنی، به معنای احساس امنیت است. بر این اساس امنیت، ارتباط مستقیمی با ذهنیت و ادراک مردم دارد. اگر مردم جامعه‌ای احساس کنند که پدیده امنیت کمرنگ شده و یا کاهش یافته است، ممکن است در مرحله اول آن را فقط به عنوان یک واقعیت ذهنی تلقی کنند، اما در مرحله بعد و به نحو ناخودآگاه به عنوان پدیده‌ای بیرونی تجلی خواهد یافت. «امنیت جامعه‌ای در مکتب کپنهاگ، که بوزان از اعضای کلیدی آن بود، یک مفهوم مرکزی دارد و آن عبارت است از هویت» (بوزان، ۱۳۸۶، ۴۲). «هرگاه گروه اجتماعی احساس کند باور و رویه‌های فرهنگی و اجتماعی‌اش انکار، مهار یا دست‌کاری می‌شود احساس ناامنی می‌کند» (Kymlika ۳۲-۳۰، ۲۰۰۲).

احساس امنیت از ابتدایی‌ترین نیازهای شهروندان در جامعه‌ی شهری است. تعریف لغوی امنیت عبارت از حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳) فرهنگ آکسفورد، «امنیت» را شرایطی که در آن یک موجود در معرض خطر نیست یا از خطر محافظت می‌شود تعریف کرده است (پوریان، ۱۳۸۹، ص ۱۶۷). از دیدگاه «آرنولد ولفرز» امنیت در معنای عینی آن فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی آن، فقدان هراس از این که ارزش‌های مزبور مورد حمله قرار گیرند است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳).

وقوع جرم یک چالش فراگیر در جوامع می‌باشد. بررسی‌ها نشان می‌دهد میزان جرایم در مجموع رشد پیدا کرده و یکی از عمده‌ترین تهدیدات امنیتی سکونتگاه‌ها بشمار می‌آید (kollias et al, ۲۰۱۳، ۱۲۲). از آنجایی که جرم و جنایت به شهروندان آسیب می‌رساند، ایجاد محیط‌های امن به نظر می‌رسد از موضوعات بسیار

جدی است (Heon moon & etal, ۲۰۱۴، ۲۸۸). امن سازی فضای سکونتگاه یک فرایند سیاسی پویاست که جهش یافته بر اساس ساختارهای تهدیدات، احتیاجات و نیازمندی‌ها می‌باشد (Fussey et al, ۲۰۱۱، ۲۷).

به عقیده بسیاری از کارشناسان، وجود امنیت در یک جامعه به همان اندازه مهم است که احساس امنیت در آن جامعه و چه بسا احساس امنیت در جامعه مهم‌تر از وجود امنیت است؛ چرا که واکنش‌های فرد در جامعه بستگی به میزان دریافت و ادراک او از امنیت دارد. بر این اساس تا زمانی که از نظر فرد، امنیت در جامعه وجود نداشته باشد، احساس امنیت نیز نخواهد کرد (نوروزی و فولادی سپهر، ۱۳۸۸؛ ۱۳۲). اگر مردم، فضایی را به دلیل عدم راحتی و یا ترس استفاده نکنند، عرصه عمومی از بین می‌رود و ترس یا احساس ناامنی، یکی از مهمترین عوامل تهدید کننده حضور مردم در فضاهای عمومی است (زنگی آبادی و زنگنه، ۱۳۹۰). ناامنی مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌نماید (Carmona, ۲۰۰۳، ۱۱۹).

ترس و ناامنی در طی زمان تأثیرات مخرب و منفی بر کیفیت زندگی دارد و منجر به مراقبت و محافظت غیر ضروری مردم از خودشان شده و آن‌ها را از فعالیت‌های اجتماعی می‌دارد و سطح بی اعتمادی به دیگران را افزایش می‌دهد و در نهایت باعث کاهش و رکود کارکردهای اقتصادی و اجتماعی جامعه می‌شود (Doenges, ۲۰۰۰، ۵۹۷). استان تهران یکی از استان‌های مرکزی کشور است که به دلیل مرکزیت و قرار گرفتن پایتخت در آن از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. براساس آمار سال ۱۳۹۰، جمعیت بیش از ۱۲ میلیون نفری این استان که حدود ۱۶ درصد از جمعیت کشور را به خود اختصاص می‌دهد و بازار مهمی برای محصولات زراعی و دامی است. از طرف دیگر ۸۷۷ هزار نفر از جمعیت این استان در ۷۵۷ نقطه روستایی ساکن می‌باشند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰) که بخش قابل توجهی از آنها از محل زراعت، دامداری و باغداری امرار معاش می‌نمایند. هرچند شاخص‌های امنیتی این استان

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

■ ۸ ■

نسبت به سایر استان‌ها، در وضعیت نامناسب و یا بحرانی نیست (جربانی، ۱۳۸۹؛ ص ۱۰۶-نورایی و صیدی، ۱۳۸۹؛ ص ۱۰۶)، لکن احساس امنیت می‌تواند جاذبه سکونت و فعالیت در این نقاط با مشکل جدی مواجه نماید. به همین دلیل مطالعه حاضر با هدف بررسی احساس امنیت روستاییان جنوب استان و عوامل موثر بر آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. سئوالات پژوهشی مطالعه حاضر عبارتند از: ۱- احساس امنیت روستاییان در منطقه مورد مطالعه در چه سطحی است؟

۲- عوامل اجتماعی چه ارتباطی با احساس امنیت روستاییان جنوب استان تهران دارند؟

مبانی نظری پژوهش مفهوم امنیت

تعریف لغوی امنیت عبارت از حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳). از دیدگاه آرنولد و لفرز امنیت در معنای عینی آن فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی یعنی فقدان هراس از این که این ارزش‌ها مورد حمله قرار گیرند است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳). نخستین مباحث سیاسی و فلسفی در حوزه امنیت را می‌توان در مباحث فلاسفه یونان باستان همچون افلاطون و ارسطو جستجو کرد (خوش‌فر، ۱۳۸۱، ص ۲۵۴). وجود امنیت و احساس امنیت هر دو مهم و جدی ارزیابی می‌شوند هر چند برخی معتقدند احساس امنیت بر وجود امنیت مقدم است. نیاز به احساس امنیت (یا احساس ایمنی) از نیازهای اساسی آدمی است و در سلسله نیازهای آدمی بلافاصله بعد از نیازهای فیزیولوژیکی قرار می‌گیرد و تنها با برآورده شدن این نیاز است که نیازهای بالاتر و متعالی‌تر (نیاز به خلاقیت و خودیابی) مجال ظهور و رشد می‌یابند و به خطر افتادن این نیاز و عدم تحقق آن، موجب بازگشت افراد به سطوح ابتدایی‌تر رشد و تحول شخصیت می‌گردد (الیاسی، ۱۳۸۶، ص ۴). «میان ترس و خطر، یا احساس امنیت کردن و در امان بودن تفاوت وجود دارد. از نظر علمی درک اثرات جرم، یعنی ترس از وقوع جرم به اندازه خود آن، یعنی خطرهای آماری حاصل

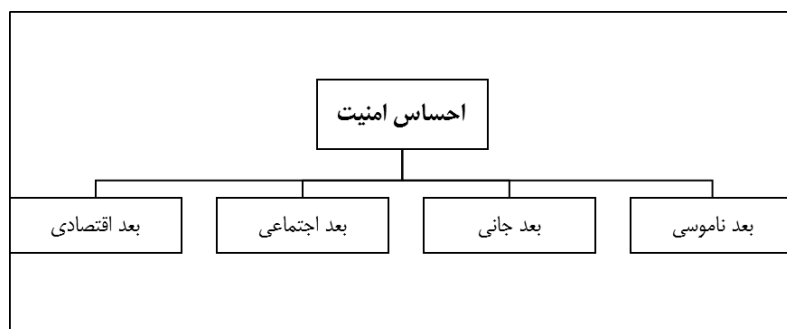
از وقوع جرم اهمیت دارد. واکنش نسبت به ترس از قربانی شدن، باعث می‌شود که بسیاری از مردم، از خطرات دوری کنند یا حداقل میزان در معرض خطر قرار گرفتن خود را کاهش دهند، که این خود می‌تواند منجر به عدم حضور مردم نه تنها در یک مکان خاص بلکه در بیشتر فضاهای عمومی شود» (Carmona, ۲۰۰۳: ۱۱۹).

احساس امنیت و ابعاد آن

در برخی مطالعات ترس از جرم هم معنی با مفهوم امنیت در نظر گرفته شده است (Karakus, ۱۷۷, ۲۰۱۰). ترس از جرم به معنای هیجان یا احساس هشدار یا ترس که سبب آگاهی یا پیش‌بینی از خطر می‌شود (Franklin et al, ۳۱, ۲۰۰۸). در واقع واکنش فردی و درک و احتمال به قربانی شدن می‌باشد. قدرت فاکتور مستقلی است که می‌تواند بر روی افراد از راه‌های مختلف و تجربیات واقعی اثرگذار باشد (Wood et al, ۲۱, ۲۰۰۷). احساس امنیت احساسی است که بوسیله درک افراد از محیط که مربوط به جنبه‌هایی از جرم و جنایت در محیط بوده است بدست می‌آید.

احساس امنیت نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع‌کننده و آرامش‌بخش) شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضدامنیتی (تهدیدات) در شرایط فعلی و آتی است (حاجیانی، ۱۳۸۴، ص ۲۸). احساس امنیت جزو ابتدایی‌ترین نیازهای شهروندان در جامعه است.

«احساس امنیت به احساس روانی شهروندان از عوامل تهدیدکننده جرم بر می‌گردد و ممکن است میزان احساس ناامنی فرد با واقعیت خارجی میزان عوامل تهدیدکننده مطابقت نداشته باشد یا بر عکس، متناسب با میزان و اثر عوامل تهدیدکننده، میزان احساس ناامنی فرد نیز در نوسان باشد. بنابراین در جامعه‌ای که امنیت وجود دارد، ضرورتاً احساس امنیت ممکن است وجود نداشته باشد، چرا که احساس امنیت از عواملی مانند ذهنیت مردم از جامعه مورد مطالعه نشئت می‌گیرد» (Abdullah et al, ۲۰۱۲: ۶۴). احساس امنیت فرایند روانی و اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها علائق و خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و

نمودار ۱. ابعاد احساس امنیت

در امان است (حسنوند، ۱۳۹۰، ص ۷۰). در این مطالعه نیز براساس نتایج مطالعات انجام شده برای سنجش این مفهوم چهار بعد ناموسی، جانی، اجتماعی، اقتصادی و مالی در نظر گرفته شده است.

پیشینه تحقیق

مطالعات متعددی در زمینه احساس امنیت در ایران و جهان انجام شده است. عمده مطالعات انجام شده بیشتر به لحاظ جغرافیایی در شهرها و براساس جنسیت بر روی زنان صورت گرفته و مطالعات اندکی در زمینه احساس امنیت و یا امنیت در نواحی روستایی انجام شده است که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌شود.

مدل مفهومی تحقیق

این مطالعه دارای دو هدف اصلی شامل اول «ارزیابی احساس امنیت روستاییان» و «دوم بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت روستاییان» در منطقه مورد مطالعه می‌باشد. به عبارت دیگر در این مطالعه دو گروه متغیر مستقل و وابسته قایل شناسایی است. وضعیت احساس امنیت متغیر وابسته تحقیق محسوب می‌شود و براساس فرضیه دوم سعی می‌شود عوامل تاثیرگذار بر این متغیر شناسایی و تبیین شود. احساس امنیت جامعه آماری از ترکیب احساس امنیت روستاییان در پنج بعد اقتصادی، اجتماعی، مالی، ناموسی و جانی قابل سنجش می‌باشد. در طرف دیگر مسئله، یعنی عوامل موثر بر احساس امنیت باید متغیرها و عوامل احتمالی اثر گذار بر متغیر احساس امنیت شناسایی شوند تا در منطقه مورد مطالعه مورد ارزیابی و تحلیل قرار گیرد. در این مطالعه با استفاده از مبانی نظری و مطالعات سایر محققان متغیرهای اجتماعی موثر

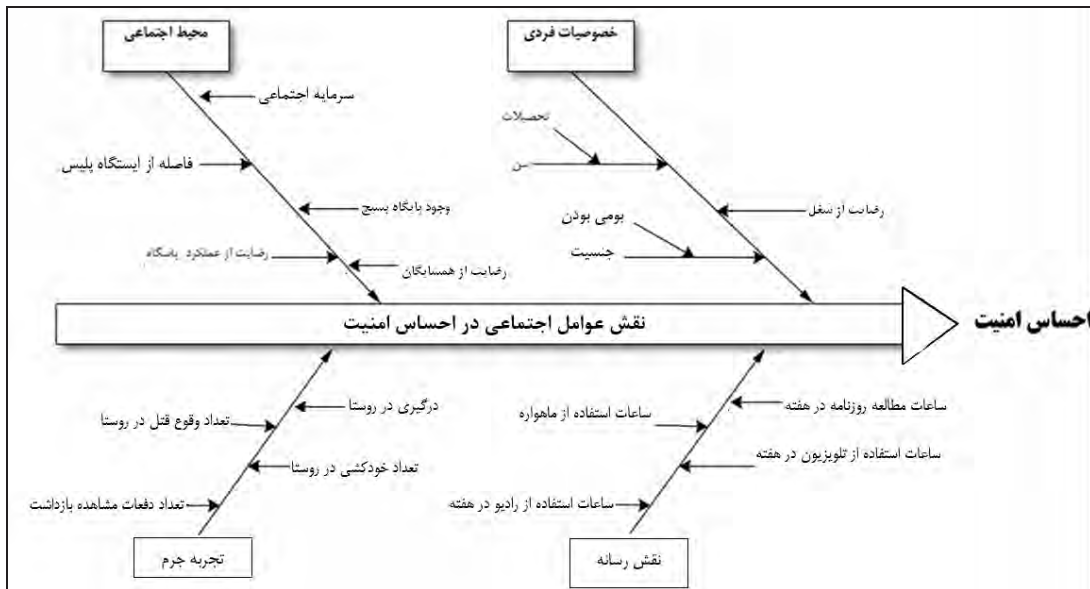
روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸، ص ۳۲).

برای احساس امنیت، در مطالعات مختلف ابعاد و مولفه‌های متعددی تعریف شده است. دلاور و جهانتاب، ابعاد احساس امنیت را شامل چهار بعد «احساس امنیت جانی»، «احساس امنیت اقتصادی (فردی و عمومی)»، «احساس امنیت ناموسی» و «احساس امنیت اجتماعی» معرفی می‌کنند (دلاور، جهانتاب، ۱۳۹۰؛ ص ۸۰). جمالی و شایگان در مطالعه خود برای ارزیابی احساس امنیت از سه شاخص احساس امنیت جانی، احساس امنیت مالی و احساس امنیت عاطفی استفاده کردند (جمالی و شایگان، ۱۳۹۰؛ ص ۱۰۴)، حسنوند برای سنجش احساس امنیت از سه شاخص احساس امنیت مالی، جانی و اجتماعی استفاده نمود (حسنوند، ۱۳۹۰؛ ص ۷۰). در مجموع در اغلب مطالعات چهار بعد احساس امنیت اجتماعی، اقتصادی و جانی و ناموسی مورد توجه قرار گرفته است (دربان آستانه، ۱۳۹۴).

احساس امنیت اجتماعی نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع کننده، آرامش‌بخش) شهروندان نسبت به عدم تاثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی (تهدیدها) در شرایط فعلی و آتی در حوزه‌های امنیت اجتماعی محسوب می‌شود. احساس امنیت مالی عبارت است از احساس تضمین دارایی‌ها و ثروت از دزدی و اطمینان خطری که از تامین نیازهای مادی و مالی حاصل می‌شود (جمالی و شایگان، ۱۳۹۰، ص ۱۰۴). احساس امنیت جانی زمانی ایجاد می‌شود که فرد احساس کند جان افراد از هرگونه تعرض و تهدید

جدول ۱. پیشینه تحقیق؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

تکنیک و روش	مکان	عوامل موثر	محقق و سال	نام مقاله
همبستگی و رگرسیون	تهران	میزان احساس ناامنی از حیث جنسیت، منطقه، محل سکونت، تأهل و سن پاسخگویان متفاوت است. همچنین نوع پرداخت رسانه های جمعی	بیات، ۱۳۸۸	بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان تهرانی
همبستگی و رگرسیون	مشهد	مسئولیت اجتماعی (۰.۶۴=۱)، تعهد اجتماعی (۰.۵۲=۱)، اعتماد اجتماعی (۰.۷۲) و تحصیلات جوانان (۰.۳۴)	ایمان و همکاران، ۱۳۸۹	بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی جوانان و احساس امنیت اجتماعی
همبستگی و رگرسیون	تهران	سن، جنس، منشأ اجتماعی، اعتماد اجتماعی، رضایت اجتماعی و آگاهی اجتماعی	موسوی و همکاران، ۱۳۸۷	بررسی احساس امنیت شهروندان و عوامل موثر در آن
Cluster sampling method پرسشنامه و همبستگی	مالزی	ویژگی های وسایل حمل و نقل عمومی، تجربه جرم و جنایت	Rohana Sham, Norhayati, Omar Dia Widyawati Amat(2012)	نقاط داغ منطقه جرم جنایت شهری برای زنان مسافر
پرسشنامه، همبستگی	ترکیه	مناطق مسکونی (شهری و روستایی) سن جنسیت، درآمد، تحصیلات، بزه، مالکیت خانه، اختلال، یکپارچه سازی، رضایت و اجرای قانون	Onder Karakus, Edmund F. McGarrell, Oguzhan Basibuyuk (2010)	ترس از جرم در بین شهروندان ترکیه
multilevel path modeling approach و نمونه گیری	امریکا	آسیب پذیری فیزیکی (به عنوان مثال، جنس، سن، سلامت) ویژگی های آسیب پذیری اجتماعی (به عنوان مثال، نژاد و وضعیت اجتماعی و اقتصادی)	Nicole E. Rader, Jeralynn S. Cossman Jeremy R. Porter(2012)	ترس از جرم و جنایت و آسیب پذیری: با استفاده از یک نمونه ملی از امریکا
an Ordinary Least Squares(OLS) regression Model	امریکا (کانزاس سیتی)	مشخصات دموگرافیکی (سن جنس نژاد تحصیلات، قومیت) ویژگی محله (اختلال و آشفتگی)	Brittney K. Scarborough Toya Z. Like-Haislip Kenneth J. Novak Wayne L. Lucas Leanne F. Alarid(2010)	بررسی رابطه بین ویژگی های فردی، بافت محله، و ترس از جرم و جنایت
پیمایشی	رومانی (بخارست)	بی خانمانی و فقر	Mirela Paraschiv(2012)	امنیت(نامنی)شهری و ارزیابی فقر شدید: ادراک ساکنان شهری بخارست
پیمایشی	نیوزلند، انگلستان	جنس و مناطق روستایی، تجربه جرم	Jo Little, Ruth Panelli, Anna Kraack(2005)	ترس از جرم زنان: چشم انداز روستایی

نمودار ۲. مدل مفهومی تحقیق

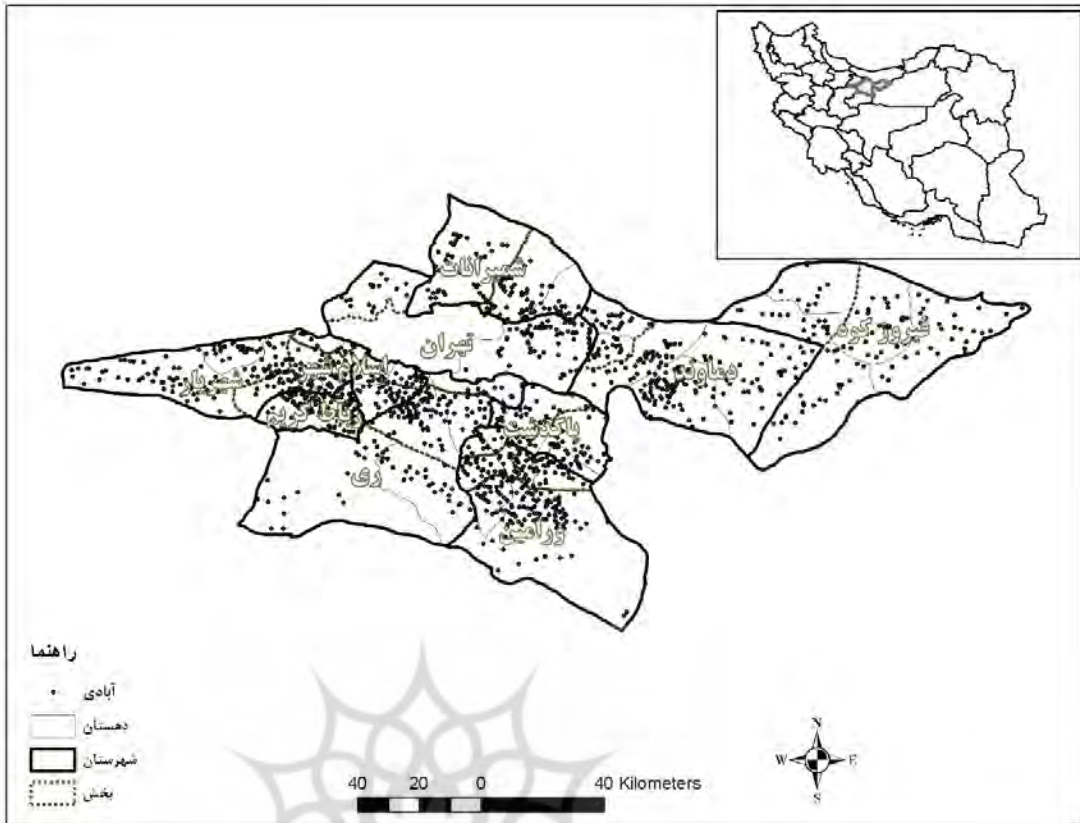
منفی آن قابل استفاده است. بر اساس ماهیت و روش، این پژوهش به لحاظ تکیه بر استدلال محکمی چون نظریات احساس امنیت، مطالعه چپستی و چگونه بودن موضوع و چرایی مسئله و ابعاد آن، تحلیل وضع موجود و ارزیابی ارتباط بین متغیرها، جزء تحقیقات توصیفی-تحلیلی است. در این پژوهش جامعه آماری کلیه سرپرستان خانوارهای ساکن در نواحی روستایی جنوب استان تهران که در زمان مطالعه (سال ۱۳۹۳) در روستا حضور داشتند می‌باشد. براساس سرشماری سال ۱۳۹۰ تعداد آنها ۱۰۵۹۶۳ می‌باشد. براین اساس واحد تحلیل فرد می‌باشد. به منظور محاسبه حجم جامعه آماری از فرمول کوکران به شرح زیر استفاده شد. در این فرمول مقدار Z با دقت اطمینان ۹۵ درصد برابر ۱٫۹۶ و میزان p و q به ترتیب ۰٫۵ و ۰٫۵ و مقدار d برابر ۰٫۰۵ در نظر گرفته شد که در مجموع تعداد ۳۸۰ نفر برآورد شد.

به منظور انتخاب پاسخگویان در مطالعه از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. برای این منظور ابتدا در مرحله اول با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی سه شهرستان ورامین، ری، شهریار انتخاب شدند و در مرحله دوم ۲۴ روستا در شهرستان‌های یاد شده به صورت تصادفی انتخاب و مورد پرسشگری قرار گرفتند. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه بسته از جامعه

و مرتبط با متغیر وابسته (احساس امنیت)، در چهار عامل خصوصیات فردی، محیط اجتماعی، تجربه جرم و عملکرد رسانه گروه بندی شد. مهمترین متغیرهای شناسایی شده در عامل خصوصیات فردی شامل تحصیلات، سن، رضایت از درآمد و رضایت شغل می‌باشد. در گروه عوامل محیط اجتماعی که حاکی از تاثیر اجتماع بر احساس امنیت است متغیرهایی همچون حضور و عملکرد پلیس و نیروی انتظامی، پایگاه‌های بسیج، ارتباط و تعامل مناسب فرد با همسایگان و نیز همکاران در محل کار، سرمایه اجتماعی در منابع مورد تاکید قرار گرفتند. عامل سوم تجربه جرم توسط فرد به صورت ملموس از طریق قربانی شدن، یا مشاهده و یا شنیدن اخبار جرم و جنایت توسط اطرافیان می‌باشد. براین اساس متغیرهایی همچون سابقه جرم و جنایت در روستا، تماس‌های اجتماعی، تجربه مستقیم جرم و عملکرد رسانه‌ها مورد تاکید قرار می‌گیرد. با عنایت به موارد یاد شده مدل مفهومی تحقیق را می‌توان به صورت شکل زیر (نمودار شماره ۲) متصور شد.

روش پژوهش

این پژوهش بر اساس هدف جزء تحقیقات کاربردی است. زیرا از نظریات امنیت اجتماعی و احساس امنیت در جهت آشنایی با وضعیت احساس امنیت روستاییان در استان تهران استفاده می‌شود و نتایج آن برای کاهش پیامدهای

نقشه ۱. موقعیت منطقه مورد مطالعه در گستره جغرافیایی استان تهران

یافته‌های تحقیق

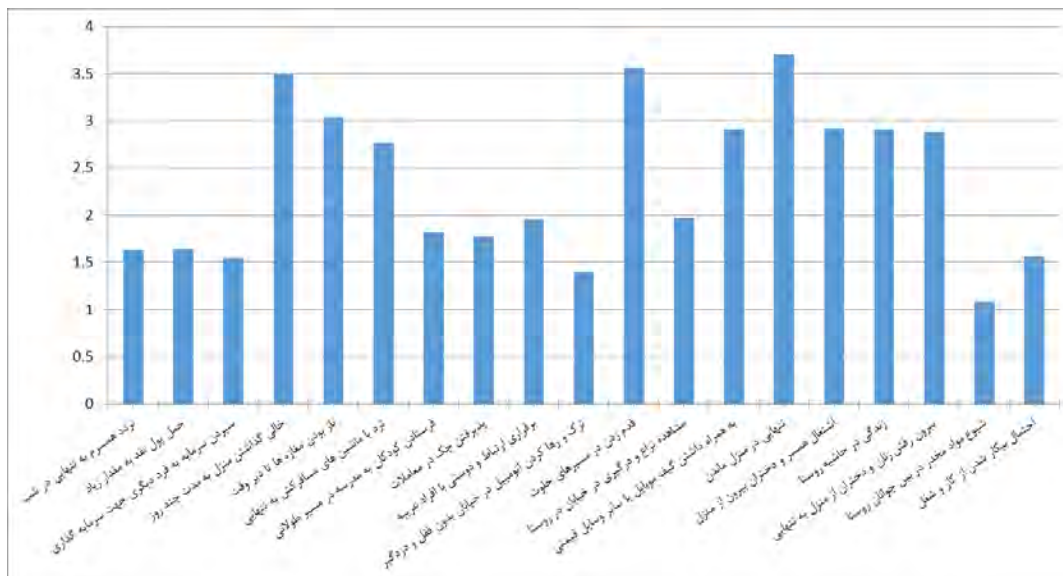
خصوصیات پاسخگویان

نتایج تحقیق حاکی از آن است میانگین سنی پاسخگویان ۳۶،۱۳ سال بیشترین فراوانی پاسخگویان در سنین منفرد، ۲۸ ساله‌ها می‌باشند. از نظر جنسیت بیش از ۳۸ درصد پاسخگویان زن (تعداد ۱۴۰ نفر) و تعداد ۲۲۵ نفر مرد (۶۱/۱ درصد) هستند. همچنین تعداد ۲۵۹ نفر پاسخگویان بومی منطقه (۷۰،۸ درصد) و ۱۰۷ نفر (۲۹،۲ درصد) غیر بومی، در منطقه سکونت گزیده‌اند. از نظر تحصیلات نیز بیشترین تعداد آزمودنی‌ها مقطع متوسطه (۳۱،۹ درصد)، حدود یک پنجم پاسخگویان ابتدایی (۱۹/۳ درصد) و فقط از ۱/۱ درصد پاسخگویان فوق لیسانس و بالاتر هستند. تعداد ۹ نفر به این سوال پاسخ ندادند.

احساس امنیت

احساس امنیت متغیر وابسته این تحقیق است که در پنج بعد جانی، مالی، ناموسی و اجتماعی با استفاده از نوزده گویه مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که

آماري گردآوری شد. پرسشنامه طراحی شده شامل شش بخش می‌باشد. بخش اول به بررسی خصوصیات فردی پاسخگویان، بخش دوم رضایت از زندگی، بخش سوم احساس امنیت روستاییان، بخش چهارم سرمایه اجتماعی و اعتماد روستاییان، بخش پنجم زیرساخت‌ها و اطلاعاتی در مورد وقوع جرم در منطقه مورد بررسی قرار گرفته است. روایی صوری پرسشنامه با کمک چند نفر از اساتید و محققین یک مرحله پیش‌آزمون مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحاتی مورد تایید واقع شد. همچنین پایایی مقیاس‌های تحقیق شامل احساس امنیت برابر ۰/۷۲۴، همچنین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی به ترتیب ۰/۶۷۶ و ۰/۶۱۵ به دست آمده است. به منظور بررسی ارتباط عوامل مرتبط با احساس امنیت از ضرایب پیرسون، اسپیرمن و کای اسکوتر متناسب با مقیاس متغیرها استفاده شد و در گام بعد با استفاده از رگرسیون چندگانه، تاثیر متغیرهای غربال شده بر متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفت.

نمودار ۳. نتایج احساس امنیت به تفکیک گویه‌های مورد بررسی؛ ماخذ: یافته‌های تحقیق.

بعد امنیت اقتصادی و ناموسی معنی دار نشده است. لذا می‌توان نتیجه گرفت وضعیت احساس امنیت در این دو بعد در حد متوسط می‌باشد. اما آزمون یاد شده در مورد دو بعد احساس امنیت اجتماعی و مالی در سطح اطمینان ۹۹ و ۹۵ درصد معنی دار شده است و نظر به اینکه اختلاف بین میانگین مشاهده شده و عدد مفروض منفی است لذا می‌توان نتیجه گرفت احساس امنیت در این دو بعد دارای وضعیت نامطلوبی است.

همانگونه که اشاره شد ایندکس احساس امنیت عمومی از ترکیب میانگین گویه‌ها محاسبه شده است. میانگین مشاهده شده در این ایندکس برابر ۱,۹۵ می‌باشد (جدول ۳) و مقدار مفروض و تئوریک ۲,۱ می‌باشد. هرچند اختلاف بین میانگین مشاهده شده و عدد مفروض منفی است، اما نظر به اینکه آزمون t از نظر آماری معنی دار نشده است ($0,58=Sig$)، لذا احساس امنیت عمومی در منطقه مورد مطالعه در سطح متوسطی قرار دارد.

عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت خصوصیات فردی

یکی از مهمترین متغیرهای مربوط به عوامل اجتماعی، خصوصیات فردی است. که به تفکیک متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد (جدول ۵):

۱. سن: نتایج نشان می‌دهد بین متغیر سن و متغیر

بیشترین احساس امنیت در مورد گویه‌ها باز بودن مغازه‌ها تا دیر وقت با میانگین ۳,۰۴، خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز با میانگین ۳,۵، قدم زدن در مسیرهای خلوت با میانگین ۳,۵ و تنهایی در منزل ماندن با میانگین ۳,۷ می‌باشد و از سوی دیگر کمترین احساس امنیت مربوط به گویه‌های شیوع مواد مخدر در بین جوانان روستا با میانگین ۱,۰۸، ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیر با میانگین ۱,۳، احتمال بیکار شدن از کار و شغل با میانگین ۱,۵ و سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه گذاری با میانگین ۱,۵۴ می‌باشد.

به منظور آشنایی بیشتر با وضعیت احساس امنیت در تحلیل دیگر احساس امنیت روستاییان به تفکیک ابعاد مورد بررسی قرار گرفت. برای این منظور گویه‌های هر بعد پس از هم جهت نمودن گویه‌ها به صورت میانگین با هم ترکیب و از ترکیب نتایج ابعاد، شاخص احساس امنیت عمومی استخراج شد. نتایج در جدول ۲ درج شده است. براین اساس بیشترین احساس امنیت مربوط به امنیت جانی می‌باشد که باتوجه اینکه آزمون t آن در سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد معنی دار است و اختلاف بین میانگین مشاهده و مقدار مفروض (۲,۱) مثبت است، لذا می‌توان گفت احساس امنیت در روستاهای مورد مطالعه در سطح قابل قبولی قرار دارد. با اینحال آزمون t در دو

جدول ۲. وضعیت ایندکس احساس امنیت به تفکیک ایندکس کل و ابعاد آن؛ منبع: یافته‌های تحقیق.

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	sig
بعد احساس امنیت اقتصادی	۱,۹۵۳۶	۰,۹۳۶۶۴	-۰/۹۴۹	۰/۳۴۳
بعد احساس امنیت جانی	۳	۱,۰۹۰۴۳	۱۷,۵۴۵	۰/۰۰۰
بعد احساس امنیت اجتماعی	۱,۷۶	۰/۹۰۴	-۵,۰۳۰	۰/۰۰۰
بعد احساس امنیت مالی	۱,۹۰	۱/۱۳۳	-۰/۵۰۷	۰/۰۴۱۲
بعد احساس امنیت ناموسی	۱,۹۶	۱/۰۹۱	-۰/۵۲۷	۰/۵۹۹

جدول ۳. نتایج آزمون t تک نمونه در خصوص ایندکس امنیت عمومی (مقدار مفروض = ۲,۱)؛ منبع: یافته‌های تحقیق

T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	اختلاف میانگین	
			۹۵ درصد فاصله اطمینان	پایین تر
-۰/۹۲۱	۳۶۵	۰/۳۵۸	-۰/۰۴۱	-۰/۱۲۸
			بالا تر	۰/۰۴۶

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

۱۵

بالا می‌برد.

۴. جنسیت: یکی از متغیرهایی که در بسیار از مطالعات مورد توجه قرار گرفته است و پیش‌بینی می‌شد احساس امنیت در زنان ضعیف‌تر از مردان باشد اما ضریب همبستگی ضعیف (۰/۰۵۵) حاکی از بی ارتباط بودن نقش این متغیر در احساس امنیت می‌باشد.

۵. بومی و غیر بومی بودن: افراد بومی به دلیل شبکه اجتماعی گسترده‌ای که دارند پیش‌بینی می‌شود دارای احساس امنیت بالاتری باشند اما در این مطالعه چنین نتیجه‌ای مشاهده نشد. براساس مشاهدات در زمان تحقیق دلیل این نتیجه مهاجرپذیر بودن روستاهای اطراف شهر تهران می‌باشد که سهم غیربومیان را نسبت به افراد بومی افزایش داده است و نقش شبکه‌های اجتماعی محلی را کم‌رنگ‌تر کرده است.

عملکرد رسانه

رسانه‌ها به دلیل تاثیری که بر جو روانی جامعه و تزریق جو و محیط آرامش بخش و یا بزرگنمایی حوادثها و سیاه‌نمایی وضع موجود دارند، نقش زیادی بر احساس

وابسته همستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش سن احساس امنیت کاهش می‌یابد. البته نظر به اینکه افراد مورد مطالعه سرپرستان خانوار هستند و دارای میانگین سنی ۳۶ سال می‌باشند، با افزایش سن افراد به سمت میان‌سال و پیری پیش می‌روند که کاهش احساس امنیت ناشی از کبر سن و نیز افزایش تجربه افراد در مورد خطرات جامعه می‌تواند تا حدودی علت این نتیجه باشد.

۲. سطح تحصیلات: براساس نتایج مطالعه بین سطح تحصیلات افراد و احساس امنیت ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. به عبارت دیگر احساس امنیت در افراد با هر نوع تحصیلاتی فرق نمی‌کند.

۳. رضایت از شغل: ارتباط مثبت و معنی‌دار مشاهده شده بین این متغیر و احساس امنیت حاکی از این است که با افزایش رضایت شغلی، احساس امنیت آنها بهبود می‌یابد. دلیل این ارتباط می‌تواند به دلیل روحیه بالاتر در این افراد و نیز سطح درآمدی بالاتر در این گروه از افراد می‌باشد که توان مقابله با ریسک را در این افراد

جدول ۴. رابطه احساس امنیت با خصوصیات فردی؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سن	ترتیبی	اسپیرمن	-۰/۸۵۶	۰/۰۰۰
سواد	نسبی	پیرسون	-۰/۰۴۱	۰/۲۲۳
رضایت از شغل	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۱۰۶	۰/۰۴۲
جنسیت	اسمی	اتا	۰/۰۵۵	-
بومی و غیربومی	اسمی	اتا	۰/۰۴۲	-

جدول ۵. رابطه احساس امنیت با عملکرد رسانه؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری
ساعات استفاده از رادیو در هفته	نسبی	پیرسون	۰/۱۱۲	۰/۰۵۳
ساعات استفاده از تلویزیون در هفته	نسبی	پیرسون	۰/۱۹۱	۰/۰۳۰
ساعات استفاده از ماهواره در هفته	نسبی	پیرسون	-۰/۱۱۵	۰/۰۲۶
ساعات مطالعه روزنامه در هفته	نسبی	پیرسون	-۰/۰۲۴	۰/۳۵۶

تجربه جرم

تجربه جرم معنای تجربه مستقیم جرم توسط فرد و قربانی شدن او در یک جنایت و یا تجربه غیر مستقیم و مشاهده و یا شنیدن جرم‌های صورت گرفته در محل زندگی است. در این مطالعه به منظور بررسی این موضوع چهار متغیر «درگیری در روستا»، «تعداد وقوع قتل در روستا»، «تعداد دفعات مشاهده بازداشت در روستا» و «تعداد خودکشی در روستا» تعریف و مورد سنجش قرار گرفت. نتایج در جدول ۶ درج شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد تمامی متغیرهای مورد بررسی در این خصوص ارتباط منفی و معنی داری با احساس امنیت دارند. به عبارت دیگر با افزایش درگیری‌ها، وقوع قتل‌ها، بازداشت‌ها و خودکشی‌ها در روستا احساس امنیت روستاییان کاهش یافته است.

محیط اجتماعی

در گروه محیط اجتماعی شش متغیر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد قویترین ارتباط مثبت و معنی دار مربوط به سرمایه اجتماعی بین روستاییان می‌باشد.

امنیت نیز می‌تواند داشته باشند. در این در بین رسانه‌های داخلی سه رسانه شامل رادیو، تلویزیون و روزنامه بررسی شدو نتایج نشان می‌دهد بین متغیر وابسته و متغیر ساعات استفاده از تلویزیون ارتباط مثبت و معنی داری مشاهده شد که حامی از تاثیر قدرتمند این رسانه در مدیریت جوروانی جامعه می‌باشد. از سوی دیگر در این گروه متغیر تعداد ساعات مطالعه روزنامه در هفته و ساعات استفاده از رادیو فاقد ارتباط معنی دار با متغیر وابسته بودند. سطح معنی داری همبستگی بین ساعات استفاده از رادیو و متغیر وابسته (۰/۰۵۳) نشان می‌دهد هرچند از نظر آماری معنی دار نشد اما با فاصله اطمینان بسیار کمی رد شده است و اهمیت این متغیر در تبیین متغیر وابسته را نشان می‌دهد. در این مطالعه همچنین ارتباط بین تعداد ساعات استفاده از کانال‌های ماهواره‌ای بررسی شد که نتایج نشان می‌دهد ارتباط منفی و معنی داری با میزان احساس امنیت پاسخگویان دارد. این نتیجه نقش مخرب رسانه‌های بیگانه در سیاه‌نمایی و کاهش اعتماد مردم به پلیس را نشان می‌دهد.

جدول ۶. رابطه احساس امنیت با تجربه جرم؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری
درگیری در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۰۲۱۱	۰,۰۲۱
تعداد وقوع قتل در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۹۹	۰/۰۰۰
تعداد دفعات مشاهده بازداشت در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۸۷	۰,۰۳۱
تعداد خودکشی در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۹۲	۰/۰۳۲

جدول ۷. رابطه احساس امنیت با محیط اجتماعی؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سرمایه اجتماعی	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۴۶۴	۰/۰۰۰
رضایت از عملکرد پاسگاه	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۱۵۸	۰,۰۰۰
وجود پاسگاه در روستا	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۲۱۲	۰/۰۰۰
فاصله پاسگاه از روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۰۳	۰/۰۸۴
پایگاه بسیج در روستا	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۰۱۳	۰/۸۰۹
رضایت از همسایگان	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۴۰۳	۰/۰۰۰

نتیجه گیری و جمع بندی

احساس امنیت مفهومی بسیار مهمی است که می تواند تأثیرات بسیار عمیقی بر حیات اجتماعی و اقتصادی افراد جامعه داشته باشد. امنیت و ناامنی در جامعه تحت تأثیر عوامل فراوانی قرار دارد. تضعیف سرمایه اجتماعی، وجود احساس انومی در جامعه، ناکارآمدی نهادهای کنترل و نظارت اجتماعی و غیره به شدت امنیت و از همه مهم تر احساس امنیت را تحت تأثیر خود قرار می دهد. شاید آشنایی با وضعیت این شاخص در جامعه در حلقه اول اهمیت زیادی داشته باشد اما بدون شناخت عوامل زمینه ساز آن اعم از تقویت کننده و تضعیف کننده مثرم ثمر نخواهد بود. در این مطالعه سعی شد در کنار عوامل محیطی و فردی، کالبدی و فضایی نیز مورد توجه قرار گیرد. احساس امنیت یکی از مفاهیم وابسته به اعتماد است، که یک معیار کلیدی برای سنجش سرمایه اجتماعی به شمار می رود. فیشور در مطالعه خود نشان داد که بی اعتمادی بین همسایگان و بین محله ای ها

به عبارت دیگر افرادی که اعتماد و همبستگی خوبی با جامعه محلی خود دارند و نقش فعالی در جامعه در کمک به روستاییان و دستگاه های دولتی بازی می کنند احساس امنیت بالاتری دارند. علاوه بر آن رضایت از همسایگان یکی دیگر از متغیرهایی بود که مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد ارتباط مثبت و قوی بین احساس امنیت و رضایت از همسایگان وجود دارد. بدیهی است چنین رضایتی در این ایجاد شبکه های قوی اجتماعی و حمایت متقابل همسایگان در شرایط خطرناک می تواند باعث افزایش اعتماد به نفس و در نتیجه احساس امنیت بیشتر می شود. پلیس مشخص ترین عامل بازدارنده جرم و جنایت در جامعه است و لذا در صورتی که پلیس نقش خود را به خوبی ایفا نماید می تواند باعث افزایش احساس امنیت در جامعه شود. نتایج تحقیق نیز مؤید این واقعیت می باشد و روستاهای دارای ایستگاه پلیس و نیز میزان رضایت مردم از عملکرد این نیرو ارتباط مثبت و معنی داری با احساس امنیت روستاییان مورد مطالعه داشت.

باعث می‌شود آنان ارتباطات کمتری داشته باشند. فقدان ارتباطات و فضای بی‌اعتمادی باعث می‌شود تا ساکنان نسبت به دنیای بیرون از خود ترس و واگمه نشان دهند. در این مطالعه نیز مهمترین متغیر موثر بر احساس امنیت سرمایه اجتماعی و جو حاکم بین همسایگان می‌باشد. در شرایطی که اتحاد و اعتماد خوبی بین روستاییان وجود دارد، احساس اطمینان و آرامش روانی خوبی نیز بر جامعه حکمفرما است. نتایج مطالعات نشان می‌دهد جنسیت یک پیش بینی کننده قوی در ترس از جرم است. به عبارت دیگر زنان آسیب پذیرترند چراکه آنان باین باورند که نظر فیزیولوژی ضعیف تر از مردان هستند و باور ندارند که بتوانند از خود در مقابل حمله احتمالی محافظت کنند. در تحقیق حاضر با توجه به میانگین احساس امنیت در مردان و زنان تفاوتی بین دو جنس در احساس امنیت مشاهده نشد. هر چه سن افراد بیشتر می‌شود، شناخت بیشتری از محیط اجتماعی حاصل می‌کنند، واجد روابط اجتماعی و شبکه‌های تعاملی بیشتری می‌گردند، از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردار می‌شوند و در نتیجه انتظار می‌رود احساس امنیت اجتماعی بیشتری داشته باشند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین سن و میزان احساس امنیت با توجه به میزان همبستگی و معنی داری در آزمون پیرسون رابطه وجود دارد و نتایج تحقیقات گذشته تایید می‌شود. در نظریه کنترل اجتماعی، احساس امنیت در نتیجه اعمال و رفتارهای سازمان‌های رسمی کنترل اجتماعی شکل می‌گیرد. منظور از احساس نظارت نهادی، ارزیابی نظارت، کنترل و حضور سازمان‌های دولتی تنظیم کننده روابط اجتماعی افراد در همه حوزه‌های اقتصادی - اجتماعی می‌باشد. به طور خاص نیروی انتظامی به عنوان متولی برقراری امنیت در جامعه اهمیت ویژه‌تری دارد. عملکرد پلیس به عنوان ابزار کنترل بیرونی افراد می‌تواند در ایجاد احساس امنیت اجتماعی مؤثر باشد که شامل در دسترس بودن، حضور مستمر در محیط‌های عمومی و رضایت از عملکرد می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر بیانگر آن است بین رضایت از عملکرد پلیس و نیز وجود پاسگاه پلیس و احساس امنیت ارتباط معنی داری وجود دارد. تجربه مستقیم جرم حالتی است که فرد به عنوان قربانی در

معرض جنایت واقع شوند. در چنین حالتی احساس امنیت فرد به شدت کاهش می‌یابد و در برخی موارد می‌تواند منجر به آسیب‌های روحی و روانی برای قربانی شود. نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که عامل تجربه جرم شامل به طور کلی در احساس امنیت تاثیر گذار است. همچنین نتایج تحقیق همچنین نشان داد استفاده از ماهواره به دلیل انتشار اطلاعات و اخبار مغرضانه اثر منفی و برعکس تلویزیون به دلیل انتشار فضای روانی آرام تاثیر مثبتی بر احساس امنیت روستاییان داشته است. با عنایت به نتایج مطالعه، پیشنهادات زیر در این زمینه مطرح می‌شود:

۱. امنیت را باید با فرهنگ در سیستم اجتماعی ایجاد کرد نه با نیروهای جبری. فرهنگ سازی امنیت باید با توجه به شناخت ریسک‌های جامعه صورت گیرد. باید از کودکی آگاه سازی را آغاز نمود، فرهنگ امنیت را در کتاب‌های درسی گنجانید و با آموزش و تکرار رسانه‌ای به طور مداوم، آن را درونی ساخت.

۲. ارتقاء پیوندهای محله‌ای از طریق برنامه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی میان همسایگان از سوی دهیاری‌ها و بخشداری‌ها و شوراهای اسلامی روستایی باید مورد توجه قرار گیرد.

۳. به نظر می‌رسد که آگاهانه یا ناآگاهانه شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای تصویری خشونت بار و ناامن از جوامع در حال توسعه به ویژه جوامع اسلامی و خاصه ایران ارائه می‌دهند. محتوای خشونت آمیز اغلب برنامه‌های خارجی بر احساس امنیت خانواده‌ها خصوصاً زنان تاثیر منفی می‌گذارد. در حالیکه برنامه‌های شبکه‌های داخلی از این نظر وضع به مراتب بهتری دارند و تحت نظارت بیشتری هستند. لذا با بهبود کیفیت برنامه‌های داخلی باید طیف مخاطبان داخلی را افزایش داد.

۴. آموزه‌های دینی از قبیل صداقت، اعتماد، امانتداری، همفکری، مساعدت به دیگران، مشارکت و... که از شاخص‌های سرمایه اجتماعی هستند، باید در جامعه نهادینه شود. ۵. مسئولان باید با تعامل فراوان با شهروندان و استفاده از سرمایه اجتماعی ضمن بالا بردن اعتماد نهادی و برقراری رابطه با مردم علی‌الخصوص جوانان، به بالا بردن احساس امنیت روستاییان کمک کنند.

۶. ازپخش شایعات، حوادث و اخباری که باعث تشویش اذهان و افزایش اضطراب و ناامنی خاطر مردم می‌گردد، جلوگیری به عمل آید.

۷. در مکان‌یابی و استقرار پاسگاه‌های نیروی انتظامی روستایی باید دقت ویژه‌ای مبذول گردد و گشت‌های منظم پلیسی وجود داشته باشد. در دسترس بودن به موقع پلیس در شرایط اضطراری بیانگر این مفهوم است که اولین و مهم‌ترین توقع شهروندان از پلیس جهت افزایش احساس امنیت، صرف حضور فیزیکی پاسگاه نیست، بلکه حضور فعال پلیس در ۲۴ ساعت احساس امنیت شهروندان را افزایش خواهد داد.

منابع و مآخذ

احدی، محمدرضا، نورائی، پرنیان (۱۳۹۳) مطالعه تطبیقی ارتقای ایمن‌سازی شبکه معابر شهری برای معلولان و افراد کم‌توان جسمی - حرکتی، فصلنامه مطالعات مدیریت ترافیک، شماره ۳۳، تابستان صص ۳۳-۳۹.

ادیبی سعدی نژاد، فاطمه، عظیمی، آزاده (۱۳۹۰)، تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی (مورد شهر بابلسر)، فصلنامه جغرافیایی آمایش محیط، شماره ۱۵، زمستان.

ایمان، محمدتقی، مرادی گل مراد، جالیان بخشنده و جیهه (۱۳۸۹)، بررسی ارتباط بین مسوولیت اجتماعی جوانان و احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه شهر مشهد)، مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۴، صص ۱۱۷-۱۳۹. بوزان، باری (۱۳۸۸). دولت‌ها، مردم، هراس، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

بیگدلی، ا.، ۱۳۸۱، سیما و منظر فضاهای شهری، ماهنامه شهر و ساختمان، سایت آفتاب، ۵۰-۳۲.

بیات، بهرام (۱۳۸۷)، تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی، فصلنامه مطالعات امنیت، شماره پیاپی ۳۵، صص ۱۱۵ تا صفحه ۱۳۲

حسنوند، احسان، حسنوند، اسماعیل (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسه)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهارم، سال چهارم؛ صص ۸۰-۵۹.

جربانی، حمید (۱۳۸۹). بررسی آماری جرایم زنان ایران (با

تاکید بر محکومیت به حبس). مجله حقوقی دادگستری، سال ۷۴، شماره ۷۲؛ صص ۹۱-۱۱۷.

دلاور، علی، جهانتاب، محمد (۱۳۹۰). تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت، فصلنامه مطالعات اجتماعی، سال چهارم، شماره ۴، صص ۹۵-۷۳.

زارع شاه آبادی، اکبر، ترکان، رحمت اله (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره دوم، سال چهارم، صص ۱۵۶-۱۳۵.

زنگی آبادی، علی، زنگنه (۱۳۹۰). مهدی، سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)، فصلنامه دانش انتظامی سال سیزدهم شماره اول، صص ۶۵-۴۱.

موسوی، میرنجف، حسن حکمت‌نیا و حمیدرضا احمدیدرینی (۱۳۸۷). شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی، شهر مراغه)، مجله پیک نورسال هفتم شماره سوم، صص ۵۰-۳۹.

نبوی، سید عبدالحسین، همکاران، بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی ۴۰، شماره چهارم، صص ۹۶-۷۳.

نورایی الیاس و محبوب صیدی (۱۳۸۹). بررسی جامعه‌شناختی ارتکاب جرم در بین جوانان شهر ایلام و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مورد مطالعه: زندان مرکزی ایلام).

فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، صص ۱۲۱-۱۰۵. نوروزی، فیض الله و سپهر فولادی (۱۳۸۸). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۵۹ شهر تهران و عوامل مؤثر بر آن، مجله راهبرد شماره ۵۴، صص ۱۵۹-۱۲۹.

نویدنیا، منیژه، ۱۳۹۰ اولویت امنیتی شهروندان در مناطق مختلف شهر تهران، فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال دوم، شماره دوم، صص ۸۷-۹۹.

Aldrin Abdullah , Nordin Abd Razak et al.(2012), Validating Crime Prevention through Environmental Design Using Structural Equation Model, Procedia - Social and Behavioral Sciences 36 , 591 – 601.

Boeting, B. P. (2006). The Routine Activity Theory:

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

■ ۱۹ ■

- A Model for Addressing Specific Crime Issues. *ProQuest Social Science Journals*, 75(6), 12-19.
- Carmona, Matthew; Heath, Tim.; Oc, Taner.; Tiesdell, Steve. (2003). *Public Places, Urban Spaces*, Oxford, Architectural Press.
- Chang, D. (2011). Social crime or spatial crime? Exploring the effects of social, economical, and spatial factors on burglary rates. *Environment and Behavior*, 43(1), 26-52.
- Christos Kollias, Mylonidis, Paleologou, (2013), Crime and the effectiveness of public order spending in Greece: Policy implications of some persistent findings, *Journal of Policy Modeling*, 121-133.
- Franklin, T.W. et al (2008). A multilevel analysis of the vulnerability, disorder and social integration models of fear of crime. *Social Justice Research*, 21, 204-227.
- Fussey, P., Coaffee, J., Armstrong, G., Hobbs, D., 2011. *Securing and Sustaining the Olympic City: Reconfiguring London for 2012 and Beyond*. Ashgate, Burlington, VT.
- Giles-Corti; Billie; (2008); The built environment, neighborhood crime and constrained physical activity; *Preventive Medicine*; pp 241-251.
- Heon moon, Sun-Young Heo, Sang-Ho Lee, (2014), Ubiquitous crime prevention system (UCPS) for a safer city, *Procedia Environmental Sciences* 22, 288 - 301.
- Karakus, O. et al (2010). Fear of crime among citizens of turkey, *Journal of Criminal Justice*, 38, 174-184.
- Little, Jo; Ruth Panelli, Anna Kraack, (2005), Women's fear of crime: A rural perspective, *Journal of Rural Studies* 21, pp: 151-163
- Mazlan Bin Che Soh, (2012), Crime and Urbanization: Revisited Malaysian Case, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 42, 291 - 299.
- Mirela Paraschiv, (2012), Urban (in) security and assessment of extreme poverty: residents perception referring to homelessness in Bucharest. *Landscape, Environment, European Identity*, 4-6 November, Bucharest, 14 (2012) 226 - 236.
- Okunola, O. O. (2010). Public housing and the residents' perception of safety in FESTAC housing, estate, Lagos State. An unpublished M.Phil thesis submitted to the Department of Architecture, Obafemi Awolowo University, Ile-Ife, Nigeria.
- Perkins, Weeks, J. W., & Taylor, R. B. (1992). The Physical Environment of Street Blocks and Resident Perceptions of Crime and Disorder: Implications for Theory and Measurement. *Journal of Environmental Psychology*, 12(1), 21-34.
- Rohana Sham, Omar, Amat, (2013), Hot Spot Urban Crime Area for Woman Travellers, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 68, 417 - 426.
- Rohana.S, Mashita.S, Suhana.M., 2011, Urban Infrastructure Design for a safe Travelling Among Vulnerable Commuters, 5th International Conference and Workshop on Built Environment in Developing Countries, School of housing, Building and Planning, Universiti Sains Malaysia.
- Segun Okunola, Dolapo Amole, (2012) Perception of Safety, Social Participation and Vulnerability in an Urban Neighbourhood, Lagos, Nigeria, *Social and Behavioral Sciences* 35 (2012) 505 - 513.
- Siti Rasidah Md Saki, A. Abdullah, et al. (2013). Fear of Crime in Residential Areas. *Asian Journal of Environment-Behaviour Studies*.
- Taylor, R. (1996). Neighborhood Responses to Disorder and Local Attachments: The Systemic Model of Attachment, Social Disorganization, and Neighborhood Use Value. *Sociological Forum*, 11(1).

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

■ ۲۰ ■

Ünver, Ahmet. (2009), "People's experience of urban lighting in public space", master these, Istanbul, Turkey.

Wilson-Doenges, G. (2000). An Exploration of sense of community and fear of crime in gated communities. *Environment and Behavior*, vol. 32 no. 5, pp: 597-611

Wood, L. et al (2007). The anatomy of the safe and social suburb: an exploratory study of the built environment, social capital and residents' perceptions of safety. *Health and place*, 14,15-31.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

■ ۲۱ ■

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management

شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

■ ۲۲ ■

شپوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی